

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Kam reikalingos senos knygos ir profesoriai?

2013-10-10

ŽURNALAS: Kelionė su Bernardinai.lt

TEMA: Knygos

AUTORIUS: James Schall SJ, Rosita Garškaitė

DATA: 2013-10

Autorius yra jėzuitas, kunigas, rašytojas, pedagogas, 35 metus dėstęs Džordžtauno universitete.

Aš, būdamas akademikas, visą gyvenimą primygtinai siūliau studentams, kad jie pasilaikytų geras jau perskaitytas ir pilnas pastabų knygas, neparduotų jų, o kauptų savo bibliotekas. Deja, netikėtai patyriau sukrečiantį šoką. Knygos, kaip ir aš pats, sensta. Jos sunkios ir nelengva jas gabenti. Kiekvienas bibliotekininkas ar knygininkas tai patvirtintų. Vis dėlto, kalbant apie mano knygas, – jos nesensta ir neapsunkina.

Esmė ta, kad knygos neturi nei amžiaus, nei svorio. Tai, kas sensta ir sveria, – popierius, ant kurio jos parašytos, įrišimas, viršeliai. Knyga tik atsitiktinai yra fizinis daiktas. Visgi jai reikia tikrovės nešėjo, sielos įkūnijimo, regimo pavidalo.

Kai Jozefas Ratzingeris buvo išrinktas popiežiumi, jis kruopščiai perkėlė savo turtingą biblioteką į Apaštališkuosius rūmus taip, kad ji išlaikytų buvusią tvarką. Galimas daiktas, kad tas pat nutiks ir jam keliantis į kitą vietą. Ir dar – bibliotekos knygos kartais pergyvena savo savininkus, o kartais – ne.

Per paskutines paskaitas iš mano Cicerono rinktinių laiškų tomo su garsiaja esė „Apie senatvę“ ėmė byrėti puslapiai, taip pat ir iš Friedricho Nietschze's „Anapus gėrio ir blogio“. Pirmosios knygos nusipirkau dar vieną egzempliorių, tuo tarpu dėl antrosios nesivarginau. Tačiau buvau budrus, kad ji nebyrėtų studentams prieš akis.

Kaip fizinis objektas, knyga yra amato gaminys. Ji gali prilaikyti duris atviras. Knyga, kad ir koks būtų jos turinys, gali būti dailus objektas, kurį mums patinka laikyti rankose, žiūrėti į jį ar puikuotis, jei jis vertas dėmesio. Mano egzempliorius J. Boswello rašytos Samuelio Johnsono biografijos, išleistos 1931 metais, ėmė irti, kai pakavau ją gabenti į Kaliforniją. Vis dėlto nenorėjau su ja skirtis. Ji pilna pastabų, žymų, spinduliuoja senovę. Nenoriu pasakyti, kad 1931-ieji yra senovė, mano sesuo gimė tais metais.

Popierinės knygos, kurioms nebuvo numatyta ilgo amžiaus, ima irti jau po kelių dešimtmečių. Šiandien žinome, jog beveik visos fizinės knygos turi ir elektroninę versiją. Tačiau internetinės knygos yra dar trumpalaikiškesnės už popierines. Jos „egzistuoja“ tol, kol technologijos gali jas mums pavaizduoti. Ironiška, kad šiaudien tūkstančių tūkstančiai senų sunkių knygų gali tilpti viename diske ar skaityklėje. Vis dėlto, aš klausiu savęs, ar knygos suradimas internete gali teikti žmogui tiek pat malonumo, kiek atsitiktinis jos atradimas knygyne? Ar gali nuosavą biblioteką, su meile kauptą metų metus, atkartoti kompiuterio atmintis?

Pripažįstu, jog faktas, kad paieškos sistemose galima rasti beveik viską, kas kada nors yra išspausdinta, suteikia patogumo. Mums nebekelia baimės knygų degintojai. Sakoma, kad Martinas Lutheris sudegino Aristotelį. Šiandien toks veiksmas būtų beprasmis – kiekvienas gali rasti Aristotelį internete. Vis dėlto man neramu dėl informacijos sistemas kontroliuojančių vyriausybių. Jos nustato ribas tam, kas negali būti „saugoma“ internete, vieną dieną už ribos gali atsidurti ir Dievo paminėjimas. Kai kur tai jau vyksta.

Koks ryšys tarp profesoriaus ir jo knygų? Akivaizdu, kad jo rašomos knygos jį pergyvens. Iš tiesų tam tikra prasme knyga yra nemirtinga, kol yra ją pažįstančių protų. Dauguma didžiųjų rašytojų jau mirę. Su jais galime susidurti tik jų knygose ar tekstuose, prieinamuose internete. Kai kas netgi galvoja, kad ir patys universitetai turėtų būti iš esmės internetinės institucijos. Mano nuomone, tarp profesoriaus, dėstančio auditorijoje 60 studentų, ir to paties profesoriaus, internete dėstančio 600 ar 6000 studentų, egzistuoja esminis skirtumas. Fizinis būvis yra svarbus. Mes – ne abstrakcijos.

Seni profesoriai egzistuoja tam, kad senos knygos būtų perduodamos kartoms, kurioms ateitis tikroviškesnė už praeitį. Praeityje būta galybės tikrų asmenybių ir tikrų įvykių. O ateityje, kaip tokioje, nėra tikrų žmonių. Vien jau tai parodo istorijos žavesį. Ateitis palaikoma vaizduote ir pažadais. Praeitis yra nugyventų gyvenimų ryšys, atskleidžiantis visą žmogiškojo blogio, gėrio ir to, kas tarp jų, spektrą. Sakoma, kad seni kariai nemiršta, bet pamažu išnyksta. O senos knygos? Seni profesoriai? Jie egzistuoja tam, kad išsaugotų tai, ko neverta prarasti.

Parengė Rosita Garškaitė